

Article Date	Headline / Summary	Publication
10 Aug 2026	Financial cover of 'Third Party' insurance	Maharashtra Times (Marathi)

रस्त्यावर वाहन चालवताना अपघाताची जोखीम टाळता येत नसली, तरी त्यामुळे उद्भवणारा लाखो-कोट्यवधींचा आर्थिक फटका नक्कीच कमी करता येतो. वाहनामुळे दुसऱ्या व्यक्तीला झालेली दुखापत, मृत्यू किंवा मालमत्तेचे नुकसान याची आर्थिक जबाबदारी पेलण्यासाठी 'थर्ड पार्टी' विमा महत्वाचे सुरक्षा कवच ठरतो. कायद्याने अनिवार्य असलेल्या या विम्याकडे केवळ औपचारिकता म्हणून नव्हे, तर जबाबदार वाहन मालकीचा आधार म्हणून पाहणे गरजेचे आहे.

(चित्र : एआय)

अमरनाथ सवसेना

Matawealth@
timesofindia.com

‘थर्ड पार्टी’ विम्याचे आर्थिक कवच

आपल्या देशात 'मोटर वाहन कायदा, १९८८' अंतर्गत 'थर्ड पार्टी मोटर इन्शुरन्स' असणे अनिवार्य आहे. या संरक्षणाला 'अॅक्ट ओन्ली' किंवा 'लायबिलिटी ओन्ली' इन्शुरन्स असेही म्हटले जाते. इन्शुराई वाहनामुळे 'थर्ड पार्टी' ला झालेली शारीरिक दुखापत, मृत्यू किंवा मालमत्तेचे नुकसान याबाबत वाहन मालकावर येणाऱ्या कायदेशीर जबाबदारीपासून आर्थिक संरक्षण मिळते. अलीकडील संसदीय अहवालानुसार, रस्त्यावर धावणाऱ्या सुमारे ४५ टक्के वाहनांकडे वैध विमा नाही.

सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशांमुळे नियमांचे पालन करण्याचे महत्त्व अधिक स्पष्ट झाले आहे. यात दुचाकी आणि चारचाकी वाहनांसाठी अनिवार्य 'थर्ड-पार्टी' इन्शुरन्सचे कोटिकोरपणे पालन करण्यावर भर देण्यात आला आहे. दुचाकीसाठी 'थर्ड पार्टी' इन्शुरन्सचा कालावधी सहा वर्षांपर्यंत आणि चारचाकीसाठी चार वर्षांपर्यंत वाढवण्याचा प्रस्ताव मांडला आहे. हा प्रस्ताव केवळ अधिक काळ संरक्षण मिळवण्यापुरताच मर्यादित नसून, रस्त्यावर धावणाऱ्या वाहनांची संख्या कमी करून अपघातप्रस्तांना आर्थिक मदत अधिक प्रभावीपणे उपलब्ध करून देण्यासाठी आहे.

भारतामध्ये वाहनांची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढत असल्याने विमा संरक्षण वाढवणेही तितकेच आवश्यक आहे. अशा उपाययोजनांमुळे रस्ते अपघातातील पीडितांना आर्थिक संरक्षण देणारी आर्थिक यंत्रणा अधिक मजबूत होते; तसेच वाहन खरेदीच्या वेळेपासूनच विमा नियमांचे दीर्घकालीन पालन करण्याची संवय लागते. अपघातप्रस्तांसाठी भरपाई मिळण्याची प्रक्रिया अधिक सुलभ आणि प्रभावी होण्यास मदत होऊ शकते. सर्वात महत्वाचे म्हणजे, विम्याकडे केवळ कायदेशीर दायित्व म्हणून न पाहता रस्ते सुरक्षेतील जबाबदार आणि आर्थिक उत्तरदायित्वाचा एक महत्वाचा आधारस्तंभ म्हणून पाहण्याच्या दृष्टिकोनाला बळ मिळते.

दीर्घकालीन 'थर्ड-पार्टी' चा लाभ

दीर्घकालीन 'थर्ड-पार्टी' विमा पॉलिसी वाहन मालकांना अनेक फायदे देते. संपूर्ण पॉलिसी कालावधीत भविष्यातील संभाव्य प्रीमियम बदलाच्या अनिश्चिततेपासून ती संरक्षण देते. महागाई आणि वाढत्या दार्यांमुळे दर वर्षी होणाऱ्या संभाव्य

प्रीमियमवाढीच्या परिणामापासूनही ती संरक्षण करते. याशिवाय वार्षिक नूतनीकरणाची आवश्यकता टळल्यामुळे अतिरिक्त प्रशासकीय शुल्कांचा भार कमी होतो; त्यामुळे ही पॉलिसी दीर्घकालीन दृष्टीने आर्थिकदृष्ट्या फायदेशीर ठरते. दीर्घकालीन संरक्षणाची सुविधाही तितकीच महत्वाची आहे. एकदा पॉलिसी घेतल्यानंतर दर वर्षी नूतनीकरणाची तारीख लक्षात ठेवणे, पॉलिसी रद्द होण्याची चिंता करणे किंवा दर वर्षी कागदपत्रांची पूर्तता करण्याची गरज उरत नाही. त्यामुळे विम्याचे व्यवस्थापन अधिक सोपे होते; तसेच अतिरिक्त प्रत्यक्षांशिवाय सतत नियमांचे पालन होण्यास मदत होते.

'थर्ड पार्टी' विमा समजून घेऊया...

■ 'थर्ड पार्टी' विमा करारांतर्गत, तीन विशिष्ट पार्टी असतात. पहिली पार्टी म्हणजे विमाधारक; ज्याचे नाव करारामध्ये नमूद केलेले असते. दुसरी पार्टी म्हणजे संबंधित विमा कंपनी; जिच्याकडून पॉलिसी घेतली जाते. आणि तिसरी पार्टी म्हणजे कोणतीही व्यक्ती किंवा प्रॉपर्टी; जिचे विमा घेतलेल्या वाहनामुळे नुकसान किंवा हानी होते आणि मोटर वाहन कायद्याच्या तरतुदीनुसार या दायित्वाचे संरक्षण केले जाते.

■ विमा संरक्षित वाहनामुळे 'थर्ड पार्टी' ला शारीरिक दुखापत, मृत्यू किंवा मालमत्तेचे नुकसान झाल्यास उद्भवणाऱ्या कायदेशीर आणि आर्थिक दायित्वांपासून संरक्षण प्रदान करते.

■ अशा दायित्वांमुळे काही लाखांपासून ते कितीचे कोटी रुपयांपर्यंतचा अनपेक्षित आर्थिक भार उद्भवू शकतो. त्यामुळे गंभीर आर्थिक जोखीम कमी करण्यासाठी 'थर्ड पार्टी' विमा अत्यंत महत्वाचा ठरतो.

■ हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे, की या विम्यामध्ये स्वतःच्या वाहनाला झालेल्या नुकसानीची भरपाई मिळत नाही. त्यासाठी 'ऑन-डॅमेज' संरक्षणाचा समावेश असलेली सर्वसमावेशक पॉलिसी घेणे आवश्यक असते.

■ एखाद्या व्यक्तीकडे केवळ 'थर्ड पार्टी' विमा असेल आणि त्याच्या कारचा दुचाकीसोबत झालेल्या

अपघातात दुचाकीस्वार जखमी झाला. दुचाकीचे नुकसान झाल्याने संबंधितावर एक लाख रुपये भरण्याची कायदेशीर जबाबदारी आली. 'थर्ड पार्टी' विमा ही रक्कम संरक्षित करील; मात्र त्या व्यक्तीच्या स्वतःच्या कारचे झालेले नुकसान भरून करण्यासाठी पैसे देणार नाही. अशा नुकसानीपासून स्वतःच्या वाहनाचे संरक्षण करण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे सर्वसमावेशक विमा संरक्षण निवडणे.

'थर्ड पार्टी' विम्याचे संरक्षण

■ 'थर्ड पार्टी' चा मृत्यू किंवा शारीरिक दुखापत झाल्यास...

■ 'थर्ड पार्टी' च्या कोणत्याही मालमत्तेचे नुकसान झाल्यास... (विशिष्ट मर्यादित)

'थर्ड पार्टी' विमा धारकाला किफायतशीर दरात आवश्यक संरक्षण प्रदान करते. 'इंडा' द्वारे निर्धारित प्रीमियम दरांमुळे हे भारतातील सर्वात किफायतशीर विमा संरक्षणापैकी एक मानले जाते. हा विमा खरेदी करणे अगदी साधे आणि सोपे आहे. त्यासाठी विविध वैशिष्ट्यांचे सखोल मूल्यांकन करण्याची आवश्यकता नसते. विमा कंपनीची वेबसाइट किंवा मोबाइल ॲपद्वारे पॉलिसी त्वरित खरेदी करता येते; त्यामुळे जबाबदार वाहन मालकीसाठी 'थर्ड पार्टी' विमा सोयीस्कर आणि आवश्यक ठरतो.

भारतात वाहनांची संख्या जशी वाढत आहे, तशी आर्थिक सुरक्षितता मजबूत करण्यासाठी आणि व्यापक कवरे देण्यासाठी इन्शुरन्समध्येही बदल होणे गरजेचे आहे. देशात वाहनांची संख्या वाढत असताना 'थर्ड पार्टी' विम्याकडे केवळ कायदेशीर औपचारिकता म्हणून न पाहता आर्थिक सुरक्षा आणि जबाबदार वाहन वापराचा महत्वाचा आधार म्हणून पाहणे गरजेचे आहे. वैध विम्यासोबतच प्रत्येक चालकाकडे योग्य परवाना असणे, व्यावसायिक वाहनांसाठी 'परमिट' असणे आणि वाहतुकीच्या नियमांचे पालन करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे वैयक्तिक सुरक्षिततेसोबतच रस्त्यावरील अन्य लोकांचीही सुरक्षितता राखली जाते.

(लेखक 'बजाज जनरल इन्शुरन्स'चे चीफ टेक्निकल ऑफिसर (कमर्शियल) आहेत.)